

többi majdnem kizárólag nyomtatott művekből készült compillatio. Egyes helyen kézirati dolgok is vannak beszöve, így pl. 273. l. »Series virorum clarorum et orthodoxe piorum, uti eorum nomina, anni, menses et dies . . obitus assignati in calendariis a b. meo parente Ioh. Burio ab an. 1634 ad 1670.«; 269. l. atyjának rövid életrajza; 384. l. »Additamentum Iohannis Burii sen.«, mely közleménybe 1685—1688. évekből származó okiratok másolatai és egy 1687/88. évi egyházi vizzályról szóló okirat vannak beleillesztve; 398. l. az 1672-ben kiutasított evangélikus lelkészek névsora, helylyel-közzel adatokkal későbbi életviszonyaikról; 452. l. »Catalogus pastorum ecclesiae Vallis Dominorum a . . . Adamo Brestovino eiusdem loci ministro mihi communicatus (1527—1669).«; 455. l. »Catalogus ministrorum ecclesiae et scholae Bartphensis a Iacobo Zahlero mihi communicatus« és még néhány ezekhez hasonló adat. A *Hist. 800.* Tamás spalató főesperes munkáját tartalmazza, a *Hist. 801.* két kötetben Bethlen Farkas históriáját; ez utóbbi kézirat Schwarcz Gottfried rintelni tanár hagyatékából való. Végre a *Hist. 803.* 1776-ból Bruckenthalnak egy munkáját tartalmazza, mely Erdélyről ad stauisztikai adatokat s helylyel nevezett évben Bruckenthal a göttingai tudós társaságba való felvételét kérelmezte. Műve részint autopsián, részint nyomtatott műveken alapuló átnézete Erdély történelmi, földrajzi, államjogi, vallási és nemzeti-ségi viszonyainak. Trausch »Schriftsteller-Lexikon der Siebenburger Deutschen« cz. művében Bruckenthal iratai között nem említi föl.

Aldásy Antal.

Die Incunabeln der kön. Universitäts-Bibliothek zu Bonn. *Ein Beitrag zur Bücherkunde des XV. Jahrhunderts von Dr. Ernst Voullième. Leipzig, 1894.* 8r. VI+262 lap.

A könnynyomatás első évtizedeinek történetéhez a sajtó legelső termékeinek, az ősnymtatványoknak pontos és szakszerű ismertetése nyújtja a legbecsesebb anyagot, s ezért könnyen érthető a bibliografusok érdeklődése minden oly újabb kiadvány iránt, mely egy-egy nagyobb könyvtár ősnymtatványainak gyűjteményével ismertet meg bennünket.

Egy ily figyelemreméltó munka fekszik előttünk: Voullième-nek a bonni egyetemi könyvtár ősnymtatványairól szerkesztett katalógusa, mely a »Centralblatt für Bibliothekswesen« XIII. mellékötete gyanánt látott napvilágot.

A bonni egyetemi könyvtár ősnymtatvány-gyűjteménye 1234 darabot foglal magában, tehát a nagyobb e nemű gyűjtemények között nem áll első helyen, de több ritkaság van benne, s általában sokfélesége által tűnik ki, úgy hogy jegyzéke, több, mint 270

nyomda termékét mutatva be, meglehetősen világos képet nyújt a könyvnyomtatás kezdetéről és fejlődéséről.

A Gutenberg-féle Catholicon-on kívül van egy hasonló típusú nyomtatványa: Matheolus Perusinus »Tractatus de memoria« című munkája; a marienthali nyomda termékeiből van három, Schoeffer Pétertől tizennégy nyomtatvány; megvan Fust és Schöffer 1462-iki latin bibliájának egy része; s a legrégebb kölni nyomdának több, mint kétszáz termékén kívül Koelhoff, Quentell, Therhoernen, Zell Ulrik és Zainer Günther sajtói számos nyomtatvánnyal vannak képviselve. Jelentékeny a német nyelvű munkák száma. Köztük különféle bibliák, egy Sachsenspiegel 1480-ból, s egyéb ritkaságok.

Voullième mindezeket szakszerű leírásokban ismerteti, s jegyzékéhez pontos regisztereket ad függelékül, melyek a munkákat a nyomdaműhelyek s ezeket ismét betűrendben városok szerint csoportosítva, első pillanatra áttekinthetővé teszik a gyűjtemény egész anyagát. Művének fő jelentősége azonban nem ebben rejlik. A jegyzék 300-nál több olyan ősnymtatványnak adja teljes és alapos leírását, melyet sem Hain, sem a többi bibliografusok nem ismertek, azonkívül a keltezetlen ősnymtatványok legtöbbszörénél nagy éleselméjűséggel határozza meg a nyomtatás helyét s a nyomdászt, s számos kiigazítást és kiegészítést nyújt Hain nagy bibliografiai repertoriumához.

A katalogus tehát a benne közzétett anyag szempontjából elsőrangú forrásmunka jelentőségére tart igényt, a munkában érvényesülő rendkívüli bibliografiai tudás és a szakszerű szerkesztés tekintetében pedig valósággal mintául szolgálhat hasonló katalogusok kiadásánál.

Horváth Ignác.

FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny** VI—VII. kettős füzetében *Baróti* Lajos Petőfi költeményeinek első kritikai kiadásáról nagyobb cikksorozatot kezd meg, mely Petőfi összes műveinek Havas Adolf szerkesztésében megjelenő kiadását a költemények sorrendje és szövegkritika szempontjából bírálat alá véve, igen becses adatokkal gyarapítja a Petőfi-kiadások bibliográfiáját. *Erdélyi* Pál Dankó Hymnariumát ismerteti. *Hellebrant* Árpád 77 lapon összeállítja a magyar filológiai irodalom 1893-iki termékeinek repertoriumát. A VIII. és IX. füzetben *Baróti* fent említett cikke folyik, s minden füzetet pontos könyvészeti rovat zár be.

Az **Erdélyi Múzeum** VII. füzetében *Melich* János bővebben ismerteti a *Practica Arithmetica* löcsei 1646-iki kiadását, mely-